

Investerings in balans

4 april 2024

Agenda themabijeenkomst 4 april 2024

- Presentatie:
 - opdracht, terugblik en vooruitblik
 - update financieel overzicht investeringen 2023-2026
 - voorstellen voor spelregels en werkwijze
 - richting kadernota
- Verkennend gesprek
- Vervolgafspraken

Opdracht en update

Opdracht Raad (1)

- Toezegging in RIB Schuldquote (13 apr. 2023):
 - Bij het opstellen van de Kadernota en Begroting 2024 kritisch intern beoordelen of het investeringsniveau realistisch is. Dit in combinatie met het interne traject van het opstellen van teamplannen, waarbij de match wordt gemaakt tussen uitvoeringscapaciteit en ambities. Tevens gaan wij hierbij een verband leggen met werkelijk gerealiseerde investeringen in de afgelopen jaren.
 - Periodiek (4-maandelijkse) monitoring van de werkelijke investeringen t.o.v. begroting.
 - Bij het opstellen van de investeringsplanning gaan we er niet meer van uit dat alle investeringen ook in het jaar van het investeringskrediet gedaan worden, maar nemen we ook een uitvoeringsplanning op.
- Beslispunt 4.b Kadernota 2024 (7 jul. 2023):
 - Het college opdracht te geven om in de Begroting 2024 toe te werken naar een jaarlijks investeringsvolume van € 23 miljoen en hiertoe met voorstellen te komen tot aanpassingen van de lopende investeringskredieten of de nieuwe investeringen.

Opdracht Raad (2)

Themabijeenkomst raad (18 jan. 2024):

- uitvoeren van een integrale afweging op inhoud, financiën en capaciteit (conform opgave 1.7.1.1 CWP):
 - prioriteitsscenario's vormgeven a.d.h.v. huidige dienstverlening, beleidskaders en CWP
 - prioriteitsscenario's scoren op doel en effect, euro's, capaciteit, consequentie(s) indien we een investeringen niet meer gaan doen
 - het is een meerjarig proces gedurende deze coalitieperiode en wellicht (deels) volgende coalitieperiode
 - het vergt een nieuw handelingskader hoe om te gaan met de investeringsbegroting en de uitvoeringsplanning daarvan
- in maart plannen we een bijeenkomst om met elkaar afspraken te maken hoe het vraagstuk investeringen in balans in de P&C-cyclus te laten landen (*update: bijeenkomst is gepland voor donderdag 4 april 2024*)
- bij de kadernota 2025 (jul. 2024) vindt een eerste besluitvormingsronde op hoofdlijnen plaats en bij begroting 2025-2028 (nov. 2024) een eerste nader uitgewerkte besluitvorming ter uitvoering, daarna vindt een jaarlijkse update plaats en wordt periodiek voor bijstelling zorggedragen via de methodiek Plan-Do-Check-Act als onderdeel van de reguliere P&C-cyclus

Update

Tot nu toe gedaan:

- vraagstuk in kaart gebracht aan de hand van inventarisatie investeringen 2023-2032
- periodiek themabesprekingen in college en daarnaast themabijeenkomst raad
 - vraagstuk toegelicht en mogelijke oplossingsrichtingen op hoofdlijnen in kaart gebracht
- mogelijke set spelregels en criteria uitgewerkt in notitie investeringen in balans
- stand van zaken boeggolf en regulier investeringen 2024-2026 uitgezocht

Update financieel overzicht investerings 2023-2026

Investeringsbegroting 2023-2032

Medio januari 2024 was voor de periode 2023-2032 sprake van een investeringsbegroting van € 400 miljoen bruto en circa € 370 miljoen netto. Dat is ruim € 140 miljoen netto boven het totale plafond van € 230 miljoen.

De geactualiseerde investeringsbegroting bedraagt in totaal € 376 mln. bruto, waarvan € 220 mln. aan onvermijdelijk terugkerende cyclische investeringen en € 156 mln. aan eenmalige niet-cyclische investeringen.

Netto bedragen de investeringen in totaal € 332 mln. bruto, waarvan € 216 mln. aan onvermijdelijk terugkerende cyclische investeringen en € 116 mln. aan eenmalige niet-cyclische investeringen. Bij een maximaal plafond van € 230 mln. voor deze periode overschrijden we dit plafond met een bedrag van € 102 mln.

Realisatie investeringen 2018-2022

- 2018 € 41,3 mln.
- 2019 € 32,4 mln.
- 2020 € 21,1 mln.
- 2021 € 16,3 mln.
- 2022 € 19,1 mln.

Analyse Boeggolf 2023-2026

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	Totaal
Totaal Bruto Boeggolf	18.628.060	33.191.746	20.747.579	1.875.753	74.443.138
0% Netto Investerings	-972.578	-3.240.012	-6.787.554	-1.000.000	-12.000.144
<i>subtotaal bruto -/- 0% netto</i>	<i>17.655.482</i>	<i>29.951.734</i>	<i>13.960.025</i>	<i>875.753</i>	<i>62.442.994</i>
Gedeeltelijke Netto Investerings	-781.537	-3.749.155	-3.779.451	0	-8.310.143
<i>Subtotaal Netto Begroot</i>	<i>16.873.945</i>	<i>26.202.579</i>	<i>10.180.574</i>	<i>875.753</i>	<i>54.132.851</i>
Totaal overschrijding en vrijval	-2.925.972	0	0	0	-2.925.972
<i>subtotaal</i>	<i>13.947.973</i>	<i>26.202.579</i>	<i>10.180.574</i>	<i>875.753</i>	<i>51.206.879</i>
Totaal netto gerealiseerd 2023	-13.947.973	0	0	0	-13.947.973
<i>Totaal Netto nog te realiseren</i>	<i>0</i>	<i>26.202.579</i>	<i>10.180.574</i>	<i>875.753</i>	<i>37.258.906</i>
Totaal verplicht 2024-2026	0	-19.856.618	-4.085.151	0	-23.941.769
Totaal bijna verplicht 2024-2026	0	-1.386.752	-526.103	0	-1.912.855
Totaal risico op verplichting 2024-2026	0	-1.802.496	-787.733	0	-2.590.229
<i>Subtotaal verplicht</i>	<i>0</i>	<i>-23.045.866</i>	<i>-5.398.987</i>	<i>0</i>	<i>-28.444.853</i>
<i>Vrij beschikbaar ter heroverweging</i>	<i>0</i>	<i>3.156.713</i>	<i>4.781.587</i>	<i>875.753</i>	<i>8.814.053</i>

Analyse Regulier 2024-2026

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	Totaal
Totaal Bruto Regulier	0	29.644.217	37.659.800	40.015.600	107.319.617
0% Netto Investerings	0	0	0	-2.500.000	-2.500.000
<i>subtotaal bruto -/- 0% netto</i>	0	29.644.217	37.659.800	37.515.600	104.819.617
Gedeeltelijke Netto Investerings	0	0	-500.000	-1.000.000	-1.500.000
<i>Subtotaal Netto Begroot</i>	0	29.644.217	37.159.800	36.515.600	103.319.617
Totaal overschrijding en vrijval	0	-2.415.000	0	0	-2.415.000
<i>subtotaal</i>	0	27.229.217	37.159.800	36.515.600	100.904.617
Totaal netto gerealiseerd 2023	0	0	0	0	0
<i>Totaal Netto nog te realiseren</i>	0	27.229.217	37.159.800	36.515.600	100.904.617
Totaal verplicht 2024-2026	0	-7.939.260	0	0	-7.939.260
Totaal bijna verplicht 2024-2026	0	-5.439.000	0	0	-5.439.000
Totaal risico op verplichting 2024-2026	0	-3.256.000	-5.914.800	-4.353.600	-13.524.400
<i>Subtotaal verplicht</i>	0	-16.634.260	-5.914.800	-4.353.600	-26.902.660
<i>Vrij beschikbaar ter heroverweging</i>	0	10.594.957	31.245.000	32.162.000	74.001.957

Analyse Boeggolf + Regulier 2023-2026

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	Totaal
Totaal Bruto Boeggolf + Regulier	18.628.060	62.835.963	58.407.379	41.891.353	181.762.755
0% Netto Investeringsen	-972.578	-3.240.012	-6.787.554	-3.500.000	-14.500.144
<i>subtotaal bruto -/- 0% netto</i>	17.655.482	59.595.951	51.619.825	38.391.353	167.262.611
Gedeeltelijke Netto Investeringsen	-781.537	-3.749.155	-4.279.451	-1.000.000	-9.810.143
<i>Subtotaal Netto Begroot</i>	16.873.945	55.846.796	47.340.374	37.391.353	157.452.468
Totaal overschrijding en vrijval	-2.925.972	-2.415.000	0	0	-5.340.972
<i>subtotaal</i>	13.947.973	53.431.796	47.340.374	37.391.353	152.111.496
Totaal netto gerealiseerd 2023	-13.947.973	0	0	0	-13.947.973
<i>Totaal Netto nog te realiseren</i>	0	53.431.796	47.340.374	37.391.353	138.163.523
Totaal verplicht 2024-2026	0	-27.795.878	-4.085.151	0	-31.881.029
Totaal bijna verplicht 2024-2026	0	-6.825.752	-526.103	0	-7.351.855
Totaal risico op verplichting 2024-2026	0	-5.058.496	-6.702.533	-4.353.600	-16.114.629
<i>Subtotaal verplicht</i>	0	-39.680.126	-11.313.787	-4.353.600	-55.347.513
<i>Vrij beschikbaar ter heroverweging</i>	0	13.751.670	36.026.587	33.037.753	82.816.010

Voorstellen spelregels en werkwijze

Samenvatting notitie

Splitsen Investeringsplafond

Het investeringsplafond is vastgesteld op € 23 miljoen per jaar. Dit wordt gesplitst in:

- Subplafond onvermijdelijk terugkerende cyclische investeringen
 - geven invulling aan planmatig uitvoeren van going concern o.g.v. vastgestelde beleidskaders
 - voorliggende vraag: in welke mate en wanneer
- Subplafond eenmalige niet-cyclisch investeringen
 - doen we om bepaalde ontwikkeling te realiseren, nieuwe voorziening te creëren, nieuwe infrastructuur toe te voegen, etc.
 - Voorliggende vraag: keuze of we investering wenselijk vinden of niet en wat we daarvoor voor over hebben

Onderbouwing hoogte subplafonds

- Subplafond onvermijdelijk terugkerende cyclische investeringen gebaseerd op gemiddelde over periode 2025-2032 en trend richting 2032:

<i>Omschrijving</i>	<i>Bedrag X € 1.000,-</i>
ICT	€ 1.000,-
IBOR	€ 6.644,-
Wijkonderhoud, etc.	€ 1.956,-
IHP	€ 4.500,-
Riool	€ 5.300,-
Afval	€ 600,-
<i>Totaal</i>	€ 20.000,-

- Uitgaande van totaal plafond van jaarlijks € 23 mln. en subplafond van jaarlijks € 20 mln. voor onvermijdelijk terugkerende cyclische investeringen, dan resteert voor eenmalige niet-cyclische investeringen jaarlijks plafond van jaarlijks € 3 mln.

Voorspelbaarheid

- Sturen op een stabiel investeringsvolume zonder grote fluctuaties over de jaren:
 - uitgaan van het investeringsplafond van jaarlijks € 23 mln. in totaal
 - in bepaalde mate fluctuaties toestaan zolang het gemiddeld over de jaren maar binnen de grens van het plafond van € 23 mln. blijft.
- Uitgangspunt is voorspelbaarheid en grip op de korte termijn en op de (middel) lange termijn.
 - vergt jaarlijks in alle scherpte begroten zodat planning en realisatie nauw op elkaar aansluiten
 - vergt discipline in de dagelijkse praktijk van ambtelijke organisatie, college en raad

Werkwijze onvermijdelijk terugkerende cyclische investeringen

Dit betreft het planmatig uitvoeren van going concern o.b.v. vastgestelde beleidskaders.

- ICT
- IBOR
- Wijkonderhoud
- Vastgoed
- IHP
- Riool
- Afval

Werkwijze eenmalige niet-cyclische investeringen

Bij de eenmalige niet-cyclische investeringen moeten we zorgen dat de ambities, beschikbare financiële middelen en beschikbare capaciteit jaarlijks in balans zijn. Er zullen keuzes gemaakt moeten worden.

Om ambtelijk tot een objectief en integraal advies te komen, zullen we werken met inhoudelijke criteria (vergelijkbaar met de grote ruimtelijke projecten). Op basis van dit advies kan college een bestuurlijke afweging maken en een voorstel aan de raad doen. Bij de kadernota en begroting vindt de besluitvorming plaats.

Inhoudelijke criteria voor eenmalige niet-cyclische investeringen

1. Wat is de noodzaak van deze investering?
 - a. Is de investering op basis van een wettelijke taak?
 - b. Is de investering nodig voor de continuïteit van onze bedrijfsvoering of dienstverlening?
 - c. In welke mate is deze investering randvoorwaardelijk voor andere investeringen, ontwikkelingen en/of uitvoering?
 - d. In welke mate is deze investering afhankelijk van andere investeringen, ontwikkelingen en/of uitvoering?
 - e. Hoe groot zijn de risico's als de investering niet of later wordt uitgevoerd? Denk hierbij bv aan veiligheid, materiële schade of imagoschade.
2. Wat is het maatschappelijk effect van deze investering?
 - a. In hoeverre draagt deze investering bij aan het behalen van de doelstellingen uit het CWP op de thema's Wonen, Voorzieningen (sociaal-maatschappelijk en economisch), Economie, Mobiliteit/Bereikbaarheid, Inrichting Openbare Ruimte en Duurzaamheid?
3. Wat is het maatschappelijk bereik van deze investering?
 - a. Welke doelgroep of doelgroepen worden met deze investering bereikt?
 - b. Hoeveel dorpen en/of wijken worden met deze investering bereikt?
4. Wat is de financiële impact van deze investering?
 - a. Wat zijn de netto kosten van deze investering?
 - b. Hoe groot is het verwachte resultaat? Denk hierbij aan: in hoeverre is de investering een oplossing voor het onderliggende vraagstuk? Levert de investering nog nevenresultaten op zoals tevredenheid medewerkers of inwoners, betekenisvolle interacties tussen inwoners, verhoging van de veiligheid etc.
 - c. Levert de investering extra kosten of besparingen op in de jaarlijkse exploitatie? Denk hierbij bv aan onderhoudskosten, leasekosten of capaciteit/personeelskosten.

Investerings in de P&C-cyclus

Kadernota:

- besluitvorming over in investeringsbegroting op te nemen eenmalige niet-cyclische investeringen
- o.b.v. integraal advies en voorstel college over prioritering passend geldend investeringsplafond voor eenmalige niet-cyclische investeringen

Begroting:

- verwerken en definitief vaststellen prioritering eenmalige niet-cyclische investeringen
- vaststellen investeringsbegroting onvermijdelijk terugkerende cyclische investeringen o.b.v. vastgestelde beleidskaders

Tussenrapportages:

- rapportage over de voortgang
- besluitvorming eventuele noodzakelijke bijstellingen (inhoudelijk dan wel financieel)

Jaarrekening:

- rapportage over de voortgang en uiteindelijke realisatie.

Doorschuiven investeringen

- huidige praktijk is dat jaarlijks niet gerealiseerde investeringen min of meer automatisch worden overgeheveld naar daaropvolgende jaar met risico (nieuwe) boeggolf
- vereist vanaf nu strak sturen op het doorschuiven van middelen als investering niet is uitgevoerd. voorstel volgende richtlijn voor doorschuiven te hanteren:
 - bij onvermijdelijk terugkerende cyclische investeringen: Nee, tenzij
 - bij eenmalige niet-cyclische investeringen: Ja, mits (maximaal twee keer)
- uiteraard kijken naar fase waarin project zich bevindt en naar 'point of no return'
- doorschuiven dient altijd met redenen te worden onderbouwd
- lopende het jaar uiterlijk bij najaarsrapportage aan raad ter besluitvorming voorleggen

Richting de kadernota 2025

Boeggolf

Voorstel boeggolf conform voorgestelde werkwijze doorschuiven investeringen oppakken.

- Uitgangspunten hierbij zijn:
 - investeringen die in 2023 reeds in uitvoering zijn gebracht worden afgemaakt
 - investeringen die nog niet in uitvoering zijn maar noodzakelijk zijn vanuit acuut veiligheidsrisico en/of continuïteit van bedrijfsvoering worden opgepakt en gerealiseerd
 - de overige investeringen worden tot nader order geparkeerd en worden opnieuw afgewogen

Analyse:

- bijna alle investeringen boeggolf vallen in eerste aandachtspunt, namelijk reeds in uitvoering
- slechts € 9 mln. is bediscussieerbaar

We zullen dit richting de kadernota verder uitwerken en met voorstellen komen hoe hier mee om te gaan.

Specifieke situaties:

Inkomsten van derden:

- voor plafond rekenen met netto investeringen: inkomsten van derden tellen niet mee voor plafond
- investering met 100% financiering door derden hoeft dus niet geprioriteerd te worden binnen investeringsplafond

Grote investeringen:

- totale bedragen ruim boven € 25 mln. per investering
- investering neemt alle investeringsruimte voor meer dan 8 jaar in
 - 8 jaar lang geen andere eenmalige niet-cyclische investeringen meer mogelijk
- afwegen of dergelijke investeringen alleen kunnen doorgaan als o.a. Rijk, provincie, Europa, etc., substantieel groot aandeel voor hun rekening nemen

Grote investering met lagere exploitatielasten:

- totale kosten toekomstige kapitaalslasten en exploitatielasten niet hoger dan huidige kapitaalslasten en exploitatielasten
- echter, schuldquote neemt wel toe.

Creëren extra investeringsruimte

Het investeringsplafond kan worden verruimd bij een positief begrotingssaldo. Draaiknoppen daarbij zijn:

- verruimen streefwaarde schuldquote
- versoberen voorzieningenniveau
- verhogen OZB
- vergroten inkomsten uit parkeren, toeristenbelasting en leges publieke ruimte
- vergroten inkomsten uit groei aantal inwoners

Kanttekening hierbij is dat in 2026 een herijking van het gemeentefonds plaatsvindt. De verwachting is dat dit een negatief effect heeft op onze begroting. Tevens vindt momenteel een herijking IBOR plaats. In dit kader is het wellicht verstandiger en daarom ook het voorstel de discussie over extra investeringsruimte aan de hand van genoemde draaiknoppen later te voeren, namelijk bij de kadernota 2026 (juni/juli 2025).

Raadsvoorstel

Er zal op korte termijn een raadsvoorstel worden opgesteld. We zullen een besluit vragen over:

- Spelregels en werkwijze m.b.t. investeringsplafond, waaronder:
 - Splitsing in subplafonds voor cyclische en eenmalige investeringen, elk met een eigen werkwijze.
 - Vaststellen investeringen via P&C-cyclus
- Vasthouden aan de signaalwaarden van 130% en 150% voor de schuldquote
- Vasthouden aan jaarlijkse storting van 2 mln. in algemene reserve
- De werkwijze bij de te heroverwegen investeringen uit boeggolf en reguliere investeringen uit 2024-2025.

We streven er naar een besluit te nemen over dit raadsvoorstel tijdens de raadsvergadering van 23 mei 2024.

Planning vervolg

Planning

4 april 2024: themabijeenkomst

april/mei 2024: eventueel technische sessie investeringsplanning en boeggolf

23 mei 2024: raadsbesluit spelregels investeringen in balans

11 juli 2024: besluitvorming kadernota incl. investeringsplanning

7 november 2024: raadsbesluit begroting 2025 en meerjarenbegroting 2026-2028 incl. investeringsplanning

In gesprek

